

Збогом мојих петнаест година, Клод Кампањ
Опроштај са детињством

Често размишљавам да сви ми, у ствари, највише од свега желимо да будемо прихваћени и вољени. То можда највише долази до изражаја у оно осетљиво доба када од детета постајемо млади људи. Тада нам се дешавају многе нагле промене на које треба да се привикнемо: мења се наше тело, а то изазива праву пометњу у нашој још увек нежној, осетљивој, детињој души. Мучи нас хиљаду питања: Ко сам? Зашто сам овакав? Зашто ми се мења глас? Да ли сам много ружан и трпав? Одакле сад ова несигурност? Зашто не могу да живим са лакоћом какву сам осећао раније? Почињемо да се стидимо онога што нам је доскора било сасвим природно. Одрасли од нас очекују превише, а наша интересовања се из корена мењају. Удаљавамо се од онога што нам је раније чинило задовољство. Све нам је досадно, а понајчешће у конфликт долазимо са најближима. Иако знамо да нас воле безусловном љубављу, често смо управо према њима бунтовни и неправедни. Оно што имамо чини нам се непотребним, а жудимо за недостижним. Срећни смо, а тога нисмо ни свесни и ту срећу не знамо да ценимо. Тек када се суочимо са истинитим страхотама као што су колективна страдања или дубоке личне драме, схватамо како су у тим околностима поједина деца нагло морала да одрасту и суоче се са озбиљним проблемима.

Управо ова моја размишљања још више је подстакло читање романа необичног наслова „Збогом мојих петнаест година” на чијим корицама стоји име његовог аутора: Клод Кампањ. Изненадио сам се када сам у поговору ове књиге прочитао да су је заправо написала два аутора: Жан-Луи Дибрије и Брижит Ире. Овај брачни пар је заједно, из вечери у вече, седећи за писаћом машином, обликовао рукопис које је објављен 1959. године. Прича необичног заплета, у којој има много аутобиографских искустава и ликова обликованих према стварним личностима које су познавали писци, доживела је велику популарност у Француској, где је сврстана у обавезну школску лектуру. Ово дело, помало замршеног, али узбудљивог заплета, због начина на који представља осетљиво доба у коме је налази главна јунакиња и наратор ове приче, гимназијалка Фани Ле Мароа, добило је Награду за књижевност коју додељује Федерација родитеља ученика гимназија и колеџа Француске. Ускоро је екранизовано и преведено на бројне светске језике, а ја сам га читао у преводу Весне Цакелјић. Због свих тих успеха, његови аутори су, под псеудонимом Клод Кампањ, написали наставак под насловом „Деца магле” а после смрти свога мужа, Брижит Ире је наставила да пише прозу која прати јунаке овог романа у позним годинама.

Радња романа одвија се у мирном сеоцету на северној обали Француске, у некадашњој Булоњској грофовији. Ту, на древном имању по имену Сунчани сат, у спокојству и тихој срећи, у идиличној атмосфери живи стари поручник дуге пловидбе Жан-Батис Маро са унуцима, о којима се стара после саобраћајне несреће у којој су им погинули родитељи. Фани, млада гимназијалка, и Гијом, посвећени столар, веома су везани за деду, кога из шале зову Капетан. У њиховом дому све одише слогом, чистотом и љубављу. Чак је и име њиховог коња поетично Стручак Љубави. Деда младима пружа сигурност и настоји

да они одрасту у што боље људе, покушавајући да им надокнади љубав коју не могу да им пруже родитељи. Често им приповеда о својим поморским авантурама и о боравку у Норвешкој за време рата. За земљу фјордова и Грига, везују га многе дивне успомене, али и тајне, па једног дана, на његов позив, стиже непозната девојка Ингвилд из норвешког града Нарвика. Деда њен долазак унуцима објашњава као последицу несрећног сплета околности због којих младу путницу која жели да проведе годину у Француској није могла да прими ниједна друга породица, осим њихове. Њеним доласком на мирно имање почиње необичан заплет чије детаље сазнајемо од Фани, која је већ извесно време била опчињена младим, веома образованим и културним камионџијом Јаном Олфанжом. У каквим су односима ово двоје странаца и какву улогу у њиховим судбинама има стари поморац на чијем имању се сусрећу, читалац дознаје полако. Од новембра до марта, у спокојном дому породице Маро окриваће се, уз шапат, неизвесност, стрепњу и сузе, читаве људске драме које су настале као последице Другог светског рата. Рат, који ће у школским уџбеницима заузети неколико пасуса, заувек је обележио животе јунака ових романа. Испоставиће се да су Ингвилд и Јан, чије је право име Џеф Нилсен, у ствари мали Норвежани који су у вихору рата изгубили своје родитеље. Иако његов лик није дат у првом плану, улога старог Капетана у откривању њиховог порекла је огромна, јер њемо стара тајна чији је сведок био 1940. године приликом нацистичког напада на Норвешку није дала мира... Ипак, и он, као и сами актери те приче, знају само поједине одломке и траже начин да их употпуне. Захваљујући Фани, њеној упорности и зрелости, али и суптилности, та компликована слагалица биће коначно, до последњег дела, сложена. Она ће, бринући о осећањима других, своје емоције потиснути у други план и постати зрела особа која ће са дубоким разумевањем прихватити и своју судбину, нераван и леп пут којим живот иде...

Она ће пружити подршку Јану и његовој помајци да разреше тешку ситуацију у којој су се нашли и, пре свега, успеће да подстакне у свима који је окружују да опросте ненамерно почињене грехе и међусобно се разумеју. Иако скоро најмлађа од јунака овог романа, иако у годинама које су јасне као јутро кад стисне велики мраз, чисте као добро опрано посуђе, горде као гусарска фрегата и богате обећањима као цак доброг брашна, она ће поступити мудро. У епилогу, годину дана након познанства са Јаном због кога је први пут осетила младалачки немир, она размишља: Кћи поља и мора, и предобро знам да је мала барка која хоће да исплови на пучину унапред изгубљена, и да жито покошено незрело никада није дало клас... Ова њена мисао опомиње нас да не журимо да одрастемо и преузмемо обавезе којима нисмо дорасли, да уживамо у сваком дану и да се не опраштамо са детињством прерано. Јер, све за чим жудимо ће стићи кад будемо могли на прави начин да разумемо: и љубав, и праштање, и истина.

Зато, ако имате дванаест, тринаест и четрнаест година, не хитајте да пре времена изговорите наслов овог романа. Прочитајте га, за то је право време.